

DRAMMEN TINGRETT

Dok 2

Barne-, Likestillings og Inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

Dato

12-169155ADM-DRAM

30.11.2012

Høring – forslag til lovendringer for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep

Det vises til høringsnotat av 12.10.12 med forslag til endringer i barnelova mfl. for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep, som Drammen tingrett med dette ønsker å avgi høringsuttalelse om.

Drammen tingrett er enig i at det ved behandlingen av saker etter barneloven er et overordnet mål å beskytte barn mot vold og overgrep i nære relasjoner i størst mulig grad, men er i betydelige tvil om deler av de foreslåtte lovendringene/presiseringene er egnet til å nå målet om å styrke denne beskyttelsen, og mener snarere at de kan virke mot sin hensikt.

Innledningsvis bemerkes det at Drammen tingretts erfaring er at det ikke er uvanlig at foreldre i en konfliktsituasjon om omsorg og samvær for barn etter et samlivsbrudd, er villige til å bruke ethvert middel mot den andre parten i tvisten, herunder påstander om vold og overgrep, som det er vanskelig å se at det er tilstrekkelig grunnlag for i mange tilfeller.

Høringsforslaget synes å ta utgangspunkt i en situasjon hvor det i all hovedsak er samværsforelderen som begår vold og overgrep, og hvor påstander om dette fra bostedsforelderen medfører riktighet og skal legges til grunn, også uavhengig av utfallet av en eventuell strafferettslig behandling av saken.

Postadresse
Postboks 1066 Bragernes, 3001 Drammen

Sentralbord
32 21 16 00

Saksbehandler
Irene Movaald

Bankgiro
7694.05.14823

Organisasjonsnummer
974726963

Kontoradresse
Erik Børresens allé 20, 3015 Drammen

Telefaks
saksavd: 32211658
skifteavd:
32211659

Telefon
32 21 16 22

Ekspedisjonstid
0800-1545 (1500)

Internett/E-post

drammen.tingrett@domstol.no

Etter Drammen tingretts oppfatning er dette et begrenset og skjevt utgangspunkt, som medfører en ubalanse i høringsnotatet og at forslagene til lovendringer fremstår mangelfullt utredet og lite gjennomtenkte. Det er slik Drammen tingrett ser det, en fare for at forslagene kan medføre en større grad av legitimering av uriktige påstander om vold/overgrep, noe som ikke er i samsvar med barnets beste og ikke ivaretar barnets behov for beskyttelse.

De enkelte forslagene til endringer vil bli kommentert i det følgende.

Midlertidige avgjørelser ved risiko for vold eller overgrep mot barnet

Drammen tingrett oppfatter at utgangspunktet for høringsforslaget er at man anser at barnet ved behandlingen av saker etter barneloven etter gjeldende rett ikke er sikret tilstrekkelig beskyttelse i saker med voldsproblematikk hos samværsforelder.

Tingretten er ikke uten videre enig i dette utgangspunktet, og anser uansett at dette best kan ivaretas og sikres gjennom barneverntjenestens og politiets behandling i denne type saker.

Det vises til at både barneverntjenesten og politiet har hjemler for å gå inn i saker raskere enn det retten har anledning til, og de har betydelig større mulighet for innhenting av nødvendig informasjon for å kunne vurdere saken. Barneverntjenesten har anledning til å fatte akuttvedtak, og politiet kan nedlegge besøksforbud i saker der det er fare for vold eller overgrep.

Ved begjæring om midlertidige avgjørelser, skal tingretten ivareta den andre partens mulighet for kontradiksjon og tilsvarsrett, og det vil ikke være mulig å behandle denne type avgjørelser raskere eller på en annen måte enn det som er tilfellet i saker hvor det begjæres midlertidige avgjørelser etter de bestemmelsene som allerede foreligger i dag. Dersom det fremsettes påstander om vold/overgrep i slike saker, blir dette også i dag hensyntatt og vurdert ved behandlingen av sakene.

Tingretten er derfor ikke det rette organ for behandling av hastevedtak av den art man tar sikte på her, og tingrettens saksbehandling i saker etter barneloven vil ikke være egnede rammer til å ivareta hensynet til å beskytte barn mot vold/overgrep i større grad enn i dag, eller i større grad enn det regelverket barneverntjenesten og politiets behandling er underlagt.

Dette vil medføre at tingretten enten må legge til grunn påstander som det ikke i tilstrekkelig grad er mulig å underbygge eller at det må drives en form for etterforskningsbasert virksomhet som ikke er hensiktsmessig og uten at retten har de nødvendige virkemidler til dette. Det er derfor en fare for at retten vil måtte fatte uriktige avgjørelser eller avgjørelser på et utilstrekkelig grunnlag. Dersom den midlertidige avgjørelsen senere viser seg å være feil og blir omgjort ved den endelige behandlingen, vil dette i mellomtiden kunne ha påført barnet skadevirkninger.

Høringsnotatet inneholder heller ingen nærmere definisjon av hva som skal anses for å være vold eller overgrep som omhandles av lovendringen, eller hva som skal til for at det foreligger reell frykt.

For øvrig savner Drammen tingrett en omtale av familievernkontorets rolle i denne type saker i høringsnotatet.

Dersom det skal foretas endringer i barneloven for å styrke barns beskyttelse, bør uansett behandlingen av bostedsforelder og samværsforelder likestilles. Det vises til at det i enkelte situasjoner er slik at en av foreldrene i realiteten nekter å flytte, og at den andre motvillig flytter, slik at det nærmest er tilfeldig hvem som er bostedsforelder og hvem som er samværsforelder. Videre antar Drammen tingrett at det er mer skadelig med volds- og overgrepssproblematikk fra bostedsforelder, som vil være barnets hovedomsorgsbasis, enn fra samværsforelder.

Dersom tingretten skal foreta en slik midlertidig behandling høringsforslaget legger opp til, forutsetter dette i så fall at det lovfestes fritak fra taushetsplikten i denne type saker, ikke bare for barneverntjenesten slik som foreslått i høringsnotatets punkt 3, men også for opplysninger fra politiet, skole, barnehage, helsepersonell mv.

Etter dagens regelverk skal dokumenter i en straffesak som er på etterforskningsstadiet bare benyttes som bevis i en sivil sak når særlige grunner foreligger og domstolen begjærer utlån jf. påtaleinstruksen § 16-5 annet ledd. Slike dokumenter blir ofte fremlagt av partenes advokater, som besitter disse i forbindelse med verv som forsvarer eller bistandsadvokat i straffesaken, uten at de formelle reglene er fulgt. Denne ordningen bør i så fall forenkles, slik at advokaten kan innhente politiets tillatelse til å benytte dokumentene som bevis i den sivile saken, og det unngås unødvendig tidsbruk og merarbeid for domstolen ved begjæringer om midlertidige avgjørelser, som skal behandles raskt.

Uansett må et eventuelt forslag til lovendring kombineres med en kort søksmålsfrist, slik at kravet om midlertidig avgjørelser følges opp med en stevning, hvor spørsmålene undergis en fullstendig behandling så snart som mulig.

Når det gjelder forholdet mellom sak etter barneloven og straffesak som er henlagt, og betydningen av uskyldspresumpsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2, som er omtalt i høringsnotatet på side 25, presiseres det at dersom retten i en sak etter barneloven, skal vektlegge påstander om vold eller overgrep selv om straffesaken er henlagt, krever dette at retten tar uttrykkelig stilling til spørsmålet om overgrepene har funnet sted. Dersom påstandene vektlegges uten å gå nærmere inn på spørsmålet, vil det være i strid med uskyldspresumpsjonen.

For øvrig bemerkes det at det i høringsforslagets punkt 8 er lagt til grunn at forslaget i kapittel 2 ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Dersom forslaget er ment å medføre en utvidet bruk av midlertidige avgjørelser for å øke beskyttelsen av barn mot vold og overgrep, har dette konsekvenser for kapasiteten og ressursituasjonen ved tingretten, og forutsetter tilføring av stillinger og budsjettmidler.

Barnevernet som partshjelper i en sak etter barneloven

Som det fremgår ovenfor, er det Drammen tingretts oppfatning at barnevernets rolle ved mistanke om vold og overgrep mot barn i hjemmet, bør være betydelig mer omfattende enn som partshjelper ved tingrettens behandling av saker etter barneloven, fordi det er de som er best egnet til å foreta de undersøkelser og vurderinger som er nødvendige.

Dersom det åpnes for at barnevernet kan være partshjelper for en av foreldrene i en sak etter barneloven, vil dette etter Drammens tingretts oppfatning ytterligere forsterke den ubalansen som ligger i forslagene til lovendringer. Drammen tingrett mener at barneverntjenesten bør ha en selvstendig og nøytral rolle ved vurderingen av barnets omsorgssituasjon, og være uavhengig i forhold til begge foreldrene. En rolle som partshjelper vil lett kunne føre til en form for identifikasjon med en av foreldrene som ikke er ønskelig, og at denne rollen går på bekostning av og medføre større passivitet ved den ordinære behandlingen av saken etter barneverntjenesteloven.

Tap av samværsrett/foreldreansvar som sivilt krav i straffesak

Drammen tingrett mener at de negative sidene ved å behandle tap av samværsrett og foreldreansvar som sivilt rettskrav i straffesak i betydelig grad overstiger de positive sidene, og er av den oppfatning at dette vil kunne medføre at behandlingen av kravet ikke vil bli forsvarlig.

Det vises til at det er nødvendig med barnefaglig kompetanse i forbindelse med behandlingen, noe det ikke kan legges til grunn at påtalemyndigheten og forsvarere i særlig grad besitter.

Den informasjonen retten vil få om tiltalte i forbindelse med bevisføringen i straffesaken, omfatter ikke nødvendigvis det som er nødvendig i forbindelse med behandlingen av det sivile kravet, og det vil være behov for annen type bevisføring i tillegg til bevisføringen i straffesaken, både knyttet til tiltalte og dennes situasjon, og i forhold til barnet og vurderingen av hensynet til barnets beste. Dersom det sivile kravet skal undergis en betryggende behandling, vil dette medføre forsinkelse av behandlingen av straffesaken og en betydelig utvidelse av denne, noe som ikke vil være ønskelig av hensyn til de involverte parter. Også forskjellen i beviskrav mellom sakstypene vil være en ytterligere kompliserende faktor.

Drammen tingretts klare oppfatning er derfor at det ikke bør være anledning til å fremme krav om tap av foreldreansvar/samværsrett som sivilt krav i straffesak mot en av foreldrene.

Barns rett til å bli hørt

Drammen tingrett er enig i at rettstilstanden i Norge bør gjøres bedre i samsvar med forpliktelsene Norge har etter FN's barnekonvensjon, slik at det slås fast at barn uavhengig av alder skal ha anledning til å uttale seg om forhold som har betydning for behandlingen av saker som gjelder dem selv.

Drammen tingretts erfaring er at barnets synspunkter antagelig er kjent i større grad enn det som kommer direkte til uttrykk, ved at den sakkyndige som oppnevnes i medhold av barneloven § 61 nr. 1 normalt har som mandat å gjennomføre samtaler med og observasjoner av barn og foreldre, også når barnet er under 7 år, og at det således foreligger informasjon om dette som videreformidles til retten og danner grunnlaget for den behandlingen som foretas i saken.

Det fremgår av høringsnotatet at forslagene er ment å skulle bidra til å senke terskelen for å nekte samvær helt i saker hvor barnet ikke kan beskyttes godt nok gjennom tilsyn og i tilfeller der barnet for tiden selv har en sterk motvilje mot samvær. Etter Drammen tingretts oppfatning bør det fortsatt være slik at det skal mye til før samvær nektes helt og at det må sikres at det foreligger et forsvarlig og tilstrekkelig begrunnet grunnlag for dette skjer.

Når det gjelder rettens vurdering av barnets syn, herunder motvilje mot samvær, vises det til at det erfaringsmessig er saker hvor barnets syn i stor grad kan være preget av forskjellige forhold, eksempelvis den pågående konflikten mellom foreldrene, lojalitet til den ene eller begge partene eller annen påvirkning, og betydningen av disse forholdene må slik Drammen tingretten ser det, fortsatt hensyntas ved vektleggingen av barnets syn.

Videre har Drammen tingrett visse betenkeligheter med synspunktene om at barn bør involveres mer direkte i prosessene og i forbindelse med meklingen, ut fra hensynet til barnets beste. Etter Drammen tingretts oppfatning kan dette bidra til å dra barnet inn i foreldrenes konflikt i større grad enn det som er ønskelig. Våre erfaringer er at barn ofte gir uttrykk for at de ikke ønsker å involveres ytterligere i foreldrenes konflikt og den rettslige behandlingen av denne, og de ønsker først og fremst at konflikten skal avsluttes og at det blir ro.

At barnet også i etterkant av en avgjørelse blir informert om utfallet av tvisten, har Drammen tingrett ingen innvendinger mot, og Drammen tingrett legger til grunn at dette kan gjennomføres på tilsvarende måte som i forkant av saken, enten av dommeren selv, den sakkyndige som har vært oppnevnt i saken, begge eller andre egnede personer. Etter Drammen tingretts oppfatning, er det mest naturlig at denne lovendringen inntas i barneloven § 61 nr. 4, som en del av saksbehandlingsreglene. Det legges til grunn at dette er ment å gjelde i saker hvor det foreligger avgjørelse i form av dom etter hovedforhandling. Ved forlik i forbindelse med megling eller rettsforlik for øvrig, anser Drammen tingrett det mer naturlig og hensiktsmessig at det er foreldrene som orienterer barna.

Opplysnings- og meldeplikt for dommere

Drammen tingrett er positive til at reglene om dommernes opplysnings- og meldeplikt til barneverntjenesten blir klargjort, og har ansett at det allerede i dag foreligger en avvergingsplikt etter straffeloven § 139 som omfatter mistanke om vold eller overgrep mot barn, og som i de fleste tilfeller vil innebære meldeplikt til politi/barnevern.

Saksbehandlingen i barnelovssaker

Drammen tingrett er positiv til at det åpnes for at staten dekker kostnader til innhenting av sakkyndig uttalelse etter barneloven § 61 nr. 3 der retten vurderer det som nødvendig med en slik utredning, uavhengig av om partene begjærer dette.

Drammen tingrett

Anne Kristin Vike
konstituert sorenskriver